

ՌՈՒԲԵՆ ԱՓՈՅԱՆ

Հայ-ռուսական (սլավոնական) համալսարանի սահմանադրական
և մունիցիպալ իրավունքի ամբիոնի հայցորդ

**ՆԱՄՍԿԱԳՐՈՒԹՅԱՆ, ՀԵՌԱՆՈՍԱՅԻՆ ԽՈՍԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ,
ՓՈՍՏԱՅԻՆ, ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԵՎ ԱՅԼ ՀԱՂՈՐԴՈՒՄՆԵՐԻ
ԳԱՂՏՆԻՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ**

Սույն հոդվածը նվիրված է միջազգային և արտասահմանյան երկրների օրենսդրական ակտերում նամակագրության, հեռախոսային խոսակցությունների, փոստային, հեռագրական և այլ հաղորդումների գաղտնիության իրավունքի իրավական կարգավորման վերլուծությանը: Հեղինակը համակողմանիորեն հետազոտության է ենթարկել այդ հարցին վերաբերող միջազգային օրենսդրությունը և արտասահմանյան երկրների սահմանադրությունները՝ բացահայտելով առանձին առանձնահատկությունները և հիմնական ընդհանուր մոտեցումը:

Հիմնարար բառեր: նամակագրություն, հեռախոսային խոսակցություն, փոստային, հեռագրական և այլ հաղորդումների գաղտնիության իրավունք, մարդու մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիություն, անձնական տվյալների պաշտպանություն:

Առաջին անգամ միջազգային իրավական փաստաթղթերում նամակագրության, հեռախոսային խոսակցությունների, փոստային, հեռագրական և այլ հաղորդումների (այսուհետ՝ հաղորդագրություն) գաղտնիության իրավունքը ամրագրվել է 1948 թ. Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի 12-րդ հոդվածում, համաձայն որի՝ «ոչ ոք չպետք է ենթարկվի իր անձնական կյանքի, ընտանիքի, բնակարանի կամ նամակագրության նկատմամբ կամայական միջամտության, ինչպես նաև որևէ ոտնձգության իր պատվի ու հեղինակության նկատմամբ: Յուրաքանչյուր ոք ունի նման միջամտությունից կամ ոտնձգությունից օրենքով պաշտպանվելու իրավունք»:

1950 թվականի՝ «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» Եվրոպական կոնվենցիայում ամրագրվեցին այս անգամ այդ իրավունքի սահմանափակման հնարավորության հիմքերը: Այսպես, նույն կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածի համաձայն՝ «Յուրաքանչյուր ոք ունի իր անձնական ու ընտանեկան կյանքի, բնակարանի և նամակագրության նկատմամբ հարգանքի իրավունք, չի թույլատրվում պետական մարմինների միջամտությունն այդ իրավունքի իրականացմանը, բացառությամբ այն դեպքերում, երբ դա նախատեսված է օրենքով և անհրաժեշտ է ժողովրդավարական հասարակությունում՝ ի շահ պետական անվտանգության, հասարակական կարգի կամ երկրի տնտեսական բարեկեցության, ինչպես նաև անկարգությունների կամ հանցագործությունների կանխման, առողջության կամ բարոյականության պաշտպանության կամ այլ անձանց պաշտպանության նկատմամբ»:

Այսպիսով, հիշատակված միջազգային իրավական ակտերի համադրված վերլուծությունը փաստում է, որ դրանցում ամրագրված նորմերը

բացահայտում են «կամայական միջամտություն» եզրույթի նշանակությունը, սակայն, կոնվենցիայով ամրագրված նորմի իրավական բովանդակությունից բխում է, որ այն առաջին հերթին հարկավոր է դիտարկել իբրև միջամտություն երրորդ անձանց կողմից հաղորդակցվողների անձնական ազատության նկատմամբ, ինչը ենթադրում է օրենսդրության խախտում՝ առանց այն նպատակների հետապնդման, որոնք սահմանված են արդեն Հռչակագրում:

ՄԱԿ-ի՝ 1966 թվականի «Քաղաքացիական ու քաղաքական իրավունքների մասին» միջազգային դաշնագրի 17-րդ հոդվածը նույնպես նույն տրամաբանությամբ բովանդակում է Մարդու իրավունքների ընդհանուր հռչակագրի 12-րդ հոդվածը՝ ավելացնելով նաև «անօրինական միջամտության» անթույլատրելիության արգելող նորմը:

Անձնական տվյալների պաշտպանության խնդրին միջազգային մակարդակում քննության առարկա դիտարկեց ՄԱԿ-ի Տնտեսական համագործակցության ու զարգացման կազմակերպությունը (ՏՀԶԿ), որը 1980 թվականին ընդունեց «Մասնավոր կյանքի և միջազգային փոխանակումների ժամանակ անձնական տվյալների անձեռնմխելիության մասին հիմնական դրույթները», որոնցում արձանագրվեցին անձնական տվյալների հետ աշխատելու հիմնական սկզբունքները:

Այդ սկզբունքները որոշակիացվեցին Եվրոպայի խորհրդի կողմից 1981 թվականին ընդունված Անձնական տվյալների մշակման ժամանակ ֆիզիկական անձանց իրավունքների պաշտպանության մասին կոնվենցիայում, որով իրավական կարևոր նախադրյալներ ստեղծվեցին ազգային օրենսդրությունների ընդունման համար:

Հետագայում անձնական տվյալների պաշտպանության համակարգն իր զարգացումը ստացավ

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Եվրոպական միության խորհրդի ու Եվրոպական խորհրդարանի 1995 թվականի հոկտեմբերի 24-ի «Մասնավոր անձանց իրավունքների պաշտպանության անձնական տվյալների մշակման կիրառմամբ ու այդ տվյալների ազատ շարժման վերաբերյալ» 95/46/ԵՄ թվակիր դիրեկտիվում, ինչպես նաև 1997 թվականի դեկտեմբերի 15-ի «Հեռահաղորդակցության ոլորտում անձնական տվյալների մշակման և գաղտնիության պաշտպանության մասին» 97/66/ԵՄ թվակիր դիրեկտիվում:

Ի վերջո, գոյություն ունեն մի շարք, այսպես կոչված, «հատուկ» միջազգային-իրավական այլ ակտեր, որոնցից կարելի է կարևորել թրթռային նամակագրության ոլորտը կարգավորող «Համաշխարհային փոստային հռչակագիրը» (Բեռն, 1874թ.), ինչպես նաև փոստային առաքումների շրջանառությունը կարգավորող այլ համաձայնագրեր (օրինակ, «Ծանրոցների մասին համաձայնագիրը», Մեուլ, 1994 թ. և այլն):

Հետազոտության խնդրո առարկա հարցի շրջանակում անհրաժեշտ է հիշատակել նաև էլեկտրակապի միջազգային ծառայությունից բնակչության կողմից օգտվելու վերաբերյալ 1982 թվականի «Էլեկտրակապի միջազգային հռչակագիրը»: Հարկ է ընդգծել, որ տվյալ հռչակագրի 22-րդ հոդվածը սահմանում է միջազգային էլեկտրակապի հաղորդագրությունների գաղտնիության պաշտպանության շրջանակները և հռչակում. 1. Անդամ պետությունները պարտավորվում են ընդունել էլեկտրակապի կիրառվող համակարգի հետ համատեղելի բոլոր հնարավոր միջոցները՝ նպատակ ունենալով ապահովել միջազգային հաղորդումների գաղտնիքը: 2. Այնուամենայնիվ, Հռչակագրի անդամ-պետությունները իրենց իրավունք են վերապահում փոխանցել այդ հաղորդումները իշխանությունների իրավասու մարմիններին՝ իրենց ներքին օրենսդրության կատարումը պահպանելու կամ միջազգային հռչակագրերը, որոնց անդամն են հանդիսանում, կատարելու համար»:

Բացի այդ, համանման դրույթներ են բովանդակում «Էլեկտրակապի միջազգային միության կանոնադրությունը», «Էլեկտրակապի միջազգային միության հռչակագիրը» (Ժենև, 22.12.92թ., փոփոխություններով ու լրացումներով 06.10.98թ.), նաև՝ 1992 թվականի՝ Էլեկտրակապի միջազգային միության կանոնադրության նկատմամբ ստուգումների իրականացման ընթացակարգը (Միներալոլիս, 06.10.98 թ.):

Հետազոտման թեմայի շրջանակում կարևոր հետաքրքրություն է առաջացնում «նամակագրություն» եզրույթի իրավաբանական հիմնահարցը: Թեպետ «նամակագրություն» հասկացության նորմատիվային սահմանումը բացակայում է ինչպես միջազգային իրավական ակտերում, այնպես էլ պետությունների ազգային օրենսդրությամբ, այ-

նուամենայնիվ, այն տարածական մեկնաբանությունների տեղիք է տալիս: Այսպես, Եվրոպայի խորհրդի ինստիտուցիոնալ մարմինների կողմից «հաղորդագրություն» և «նամակագրություն» եզրույթները դիտարկվում են որպես նույնաբովանդակ հասկացություններ այն դեպքում, երբ Մարդու իրավունքների ու հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին Եվրոպական կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածի բովանդակությունից հետևում է, որ «նամակագրություն» եզրույթը կազմում է «մասնավոր կյանք» ու «հաղորդագրություն» հասկացությունների բաղկացության մաս: Նույնը վերաբերում է ռադիոալիքների (էլեկտրամագնիսական) միջոցով փոխանցվող հաղորդագրությունների ընդունման մասին դրույթին, որը նույնպես դիտարկվում է մասնավոր կյանքի ու հաղորդագրության հարգելու իրավունքի տարր:

ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների կոմիտեն, մեկնաբանելով «Քաղաքացիական ու քաղաքական իրավունքների» մասին դաշնագրի 17-րդ հոդվածի դրույթները, արձանագրել է. «Նամակագրության ամբողջականությունն ու գաղտնիությունը պետք է երաշխավորվի իրավաբանորեն և փաստացի, իսկ հաղորդագրությունը պետք է հասցեագրվի հասցեատիրոջը՝ առանց ազդավելու և առանց նրա, որ այն բացվի ու ընթերցվի, և դրանով պայմանավորված՝ էլեկտրոնային կամ այլ դիտարկումը, հեռախոսային, հեռագրական և կապի այլ ձևերի վերահսկումը, լսելն ու խոսակցությունների գրառումը պետք է արգելվեն»:

Ինչ վերաբերում է ազգային օրենսդրությամբ դիտարկվող իրավունքի սահմանադրաիրավական ամրագրման միջազգային փորձի վերլուծությանը, ապա ակնհայտ է դառնում հետևյալ ընդհանրականը, որ հատկապես Արևմտյան Եվրոպայի երկրների սահմանադրություններում բացակայում է «մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիության իրավունք» հասկացությունը, իսկ Ֆրանսիայի Սահմանադրությունը ընդհանրապես չի սահմանել հետազոտության առարկա իրավունքը:

Թերևս հարկ է նկատել, որ միայն XX դարի 90-ական թվականներից սկսած՝ այդ երկրներում նշված իրավունքի նկատմամբ ընդգծված վերաբերմունք ցուցաբերվեց, ինչը պայմանավորվեց այն հիմնավորմամբ, որ առանձին պետությունների սահմանադրություններում տարանջատելով մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիությունը փոստային կապի գաղտնիության իրավունքից՝ այդուհանդերձ, դրանք չդիտարկվեցին որպես քաղաքացու մասնավոր կյանքի մասին տեղեկատվության հավաքագրման արգելքի տարր:

Նշենք, որ գրեթե բոլոր երկրների սահմանադրական կարգավորումներին համապատասխան նամակագրության և կապի այլ տեսակների գաղտնիության իրավունքը նույնպես կարող է սահմանա-

www.journal.lawinsstitute.am

փակվել միայն դատարանի որոշման և (կամ) օրենքի հիման վրա: Այսպես, ԱՊՀ անդամ-պետությունների կողմից ընդունված Մարդու իրավունքների ու հիմնական ազատությունների մասին կոնվենցիայով (Մինսկ, 26.05.95թ.) ամրագրված նորմերի համալիր վերլուծությունից բխում է, որ անդամ-պետությունները մարդու և քաղաքացու այդ իրավունքը ճանաչում են որպես բարձրագույն արժեք և մարդասիրական արժեքների, մարդու բնական ու անխախտելի իրավունքների ու ազատությունների տեսանկյունից տրվում է առաջնահերթ նշանակություն:

Միաժամանակ, Համագործակցության պետությունները ստանձնել են միջազգային պարտավորություններ՝ երաշխավորելու մարդու ու քաղաքացու անձնական իրավունքները՝ չմիջամտելով անձնական կյանքին, անձնական ու ընտանեկան կյանքի գաղտնիության իրավունքին, անձնական ազատության ու անձեռնմխելիության իրավունքին, ինչպես նաև նամակագրության, հեռախոսային խոսակցությունների, հեռագրական և այլ հաղորդումների գաղտնիության իրավունքին: Այսպես, «Մարդու իրավունքների ու հիմնարար ազատությունների մասին» ԱՊՀ-ի՝ 1995 թվականի Կոնվենցիայի 9-րդ հոդվածը սահմանում է. «Յուրաքանչյուր մարդ ունի իր անձնական ու ընտանեկան կյանքը հարգելու, իր կացարանի անձեռնմխելիության ու նամակագրության գաղտնիության իրավունքը»¹⁰:

Դիմելով տվյալ եզրույթի քերականական մեկնաբանմանը՝ անհրաժեշտ է փաստել, որ հենց այս երկրների սահմանադրական մակարդակում է նամակագրությունն ընդհանուր առմամբ ամրագրված որպես կապի բոլոր (տարբեր) միջոցների օգնությամբ փոխանցվող տեղեկատվություն և անձեռնմխելիության մաս: Մեր կարծիքով, այդ եզրույթի օգտագործումն այնքան էլ տեղին չէ այն իմաստով, որ պետության կողմից պաշտպանվող ու երաշխավորվող գաղտնիության իրավունքի իրացումը փոխկապակցվում է միայն փոստային կապի և էլեկտրոնային հաղորդակցության որոշակի ձևերի անձեռնմխելիության հետ:

Տեսանելի է ՀՀ Սահմանադրությամբ ամրագրված նորմում ընդհանուր փոստային և հեռախոսային կապի ձևերի որոշակիացում այն առումով, որ «այլ հաղորդումներ» եզրույթի բովանդակությունը գործնականում համապատասխանում է «կապի այլ միջոցներով փոխանցվող տեղեկություններ» եզրույթի բովանդակության հետ: Իհարկե, անհրաժեշտ է նկատել, որ «հաղորդումը» 1) «այն է, ինչը հաղորդվում է», 2) «տարածության վրա կապ է՝ որևէ միջոցի, այդ թվում՝ կապի միջոցի օգնությամբ»¹¹:

Այդ տրամաբանությամբ պայմանավորված՝ կարելի է փաստել, որ հաղորդումների գաղտնիու-

թյուն նշանակում է այդ հաղորդագրությունների գաղտնիություն, կամ նույնն է, ինչ հաղորդագրությունների կամ հաղորդումների օգնությամբ փոխանցվող տեղեկատվության գաղտնիություն: Հնարավոր է, հենց այդ հիմնավորմամբ է «անձնական տեղեկատվության գաղտնիք» եզրույթը:

Ինչ վերաբերում է «այլ հաղորդումներին», ապա հարկ է նշել, որ այն ընկալվում է որպես ցանկացած տեղեկատվություն, որը մի մարդուց փոխանցվում է մյուսին կամ մյուսներին, և ենթադրվում է դրա հայտնիությունը միայն իրենց, եթե այլ բան չի բխում հաղորդակցվողների ցանկությունից: Այդ իմաստով անհրաժեշտ է տարանջատել նաև կապի միջոցների անձեռնմխելիությունը հաղորդագրության անձեռնմխելիությունից:

Չլակերպելով «այլ հաղորդումներ» եզրույթը՝ օրենսդիրը որպես հիմնական չափանիշ օգտագործում է հենց տեղեկատվության փոխանցման եղանակը: Այսպես, ԱՊՀ անդամ-պետություններում հաղորդագրության գաղտնիության իրավունքի սահմանադրաիրավական ամրագրումը նույնական են, թերևս հիմնական տարբերությունը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ ՀՀ Սահմանադրությունում օգտագործվում է նաև «այլ հաղորդումներ» եզրույթը:

Այսպիսով, ընդհանրացնելով նամակագրության, հեռախոսային խոսակցությունների, փոստային, հեռագրական և այլ հաղորդումների գաղտնիության իրավունքի միջազգային - իրավական և սահմանադրաիրավական կարգավորումների տեսական - իրավական վերլուծության արդյունքները, անհրաժեշտ է կարևորել հետևյալը.

ա) ՄԱԿ-ի՝ 1948 թվականի դեկտեմբերի 10-ի Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի 12-րդ հոդվածի և Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների եվրոպական կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածի դրույթներն ամբողջությամբ ու լիարժեքությամբ արտացոլված են ՀՀ Սահմանադրության 23-րդ հոդվածի 5-րդ մասի շրջանակներում դիտարկվող «հաղորդումներ» հասկացության իրավական բովանդակության մեջ:

բ) մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիության իրավունքի նորմատիվային կարգավորման անհրաժեշտությունը, ինչպես նաև դրա սահմանափակման պայմանների որոշակիացումը սերտորեն կապված են վերլուծվող անձնական իրավունքի՝ հաղորդագրության գաղտնիության և մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիության իրավունքների հետ, սակայն դրա սահմանափակումը կարող է իրականացվել բացառապես «օրենքին համապատասխան», եթե դա «անհրաժեշտ է ժողովրդավարական հասարակությունում»:

գ) սահմանադրական մակարդակում ամրագրել մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիության իրավունքը այլ հարակից իրավունքների, մասնավորա-

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

պես՝ անձի անձեռնմխելիության իրավունքի, բնակարանի անձեռնմխելիության իրավունքի, պատվի, արժանապատվության հարգման իրավունքի, հաղորդագրության անձեռնմխելիության իրավունքի հետ: Չնայած այն հանգամանքին, որ առանձին պետությունների սահմանադրություններում գրեթե բացակայում է մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիության՝ իբրև համալիր իրավական իրավունքի ինստիտուտը, այնուամենայնիվ, դրա փոխարեն օգտագործվում են մասնավոր կյանքի ու ընտանեկան կյանքի ինստիտուտները, որոնք նույնպես կարելի է դիտարկել որպես մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիության տարրեր:

դ) Եվրոպական երկրների սահմանադրությունների վերլուծությունը վկայում է, որ առանձին հոդվածներով թերևս ամրագրվում են փոստային կապի (հաղորդագրության) գաղտնիության իրավունք ու քաղաքացու նկատմամբ տեղեկատվություն հավաքելու արգելք սահմանող դրույթներ, սակայն դրանք բովանդակային առումով չեն պարունակում մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիության իրավունքը՝ որպես հիմնարար իրավունք,

ե) ի տարբերություն Արևմտյան Եվրոպայի երկրների՝ Արևելյան Եվրոպայի երկրների սահմանադրությունների համեմատական վերլուծությունը վկայում է, որ մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիության իրավունքի, հաղորդագրությունների գաղտնիության իրավունքի և քաղաքացու մասնավոր կյանքի մասին տեղեկատվության հավաքագրման նկատմամբ արգելքի վերաբերյալ նորմերի մանրամասն ամրագրված լինելը բովանդակային առումով համընկնում է այն երաշխավորվածության հետ, որն առնչվում է նամակագրության, հեռախոսային խոսակցությունների, փոստային, հեռագրական և այլ հաղորդումների գաղտնիության իրավունքի

արդյունավետ իրացման հետ ընդհանրապես,

զ) հիշատակված միջազգային իրավական ակտերը չեն դիտարկում հաղորդագրության գաղտնիության իրավունքն իբրև բացարձակ իրավունք, միաժամանակ, չեն սահմանվում դրա սահմանափակման պայմանները, սակայն ենթադրվում է, որ այստեղ առանձնահատուկ դեր պետք է վերապահել միջազգային դատական դոկտրինայի մոտեցումներին:

Գրանք կարող են վերաբերել ազգային օրենսդրություններում համապատասխան իրավակարգավորումների կատարմանը, մասնավորապես անհրաժեշտ է.

1) հստակ սահմանել այն հանցագործությունների կազմը, որոնց քննման կապակցությամբ թույլատրվում է իրականացնել նամակագրության, հեռախոսային խոսակցությունների, փոստային, հեռագրական և այլ հաղորդումների գաղտնիության իրավունքի սահմանափակում,

2) սահմանել այդ իրավունքի սահմանափակումների տևողության սահմանները,

3) երաշխավորել և պահպանել դատարանի որոշումների հիման վրա հաղորդագրության գաղտնիության իրավունքի սահմանափակման գոյություն ունեցող պարտադիր ընթացակարգը,

4) հստակեցնել գաղտնալուծումների արդյունքների ուղղման, փոփոխման և այլ աղավաղումներից պաշտպանվածության եղանակները,

5) սահմանել այն հանգամանքներն ու ժամկետները, որոնց ընթացքում վերահսկման արդյունքները պետք է պահպանվեն կամ ոչնչացվեն:

¹ Տե՛ս Մարդու իրավունքների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության մասնակցությամբ միջազգային պայմանագրեր: Հտ 1, Եր., 2001, էջ 16:

² Տե՛ս *Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод. Прецеденты и комментарии*. М., 2001, С.6.

³ Տե՛ս *Беляева Н. Г. Право на неприкосновенность частной жизни: соотношение международно-правовой и внутригосударственной регламентации*. Казань, 2000. С. 36.

⁴ Տե՛ս *Прослушивание телефонов в международном праве и законодательстве одиннадцати европейских стран*. Вып. 12 (49). - Харьков., 2009, С. 256.

⁵ Տե՛ս նույն տեղում:

⁶ Տե՛ս նույն տեղում:

⁷ Տե՛ս Human Rights Committee, General Comment 16/32 of 23 March 1988 (Privacy), IIRI/GEN/I/Rev.2, pp. 21-23.

⁸ Տե՛ս *Конституция зарубежных государств*. М., 2010, С. 67.

⁹ Տե՛ս Обеспечение прав человека в Содружестве Независимых Государств. Выпуск 1. основополагающие документы СНГ / Под ред. О.О.Миронова - М., 1999. С. 5.

¹⁰ Տե՛ս ՀՀ միջազգային պայմանագրերի ժողովածու, հտ.3, էջ 589:

¹¹ Տե՛ս Словарь русского языка в 4-х томах / АН СССР, Институт русского языка / Под ред. А. П. Евгеньевой - 2-ое изд., испр. и доп. - М., 1981 -1984, т. 3. С. 184.

¹² Տե՛ս ՀՀ Սահմանադրության 23-րդ և 43-րդ հոդվածներ:

Рубен Апоян

Соискатель кафедры конституционного и муниципального права
института политологии и права Армяно-Российского (Славянского) университета

РЕЗЮМЕ

*Правовое регулирование права на тайну телефонных переговоров и иных сообщений:
международный опыт и сравнительно-правовой анализ*

Настоящая статья посвящена теоретически-правовому анализу правового регулирования права на тайну переписки, телефонных переговоров, почтовых, телеграфных и иных сообщений в международных актах и законодательстве зарубежных стран. Автор всесторонне исследованию относящиеся к данному вопросу международное законодательство и конституции зарубежных стран выявляя отдельные различия и основной общий подход.

Ключевые слова: право на тайну телефонных переговоров, неприкосновенность частной жизни человека, неприкосновенность частной жизни, защита персональных данных.

Ruben Apoyan

Post-graduate student of the
Russian-Armenian (Slavonic) University

SUMMARY

*Legal regulation of the right to privacy of telephone conversations and other communications:
international experience and comparative legal analysis*

This article is devoted to the theoretically - legal analysis of the legal regulation of the right to privacy of correspondence, telephone conversations, postal, telegraph and other messages in the international legislative acts and foreign countries constitutions.

The author has thoroughly researched the international legislation referring to that issue and also the legislations of foreign countries, exploring the separate features and the essential general approach.

Keywords: the right to privacy of correspondence, telephone conversations, postal, telegraph and other messages, the privacy of a human's personal life, the protection of personal data.